

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Ως Τέκτονες κανονικοί αλλά και ως φιλεύρενοι πολίτες μας ενδιαφέρει και είναι πάντοτε επίκαιρο, δεδομένης της πίστης του Τέκτονα στην ύπαρξη μιας ανώτατης αρχής στον κόσμο, αποκαλούμενης ως Μεγάλου Αρχιτέκτονα τού Σύμπαντος και στην αθανασία της ψυχής, σύμφωνα και με τα αρχαία οριοθέσια τού Άντερσον, όπως αυτά είδαν το φως της ημέρας στην τελική τους μορφή το 1723. Φυσικά, η βιβλιογραφία είναι τεράστια, πολλά έχουν ήδη ειπωθεί, το θέμα από ορισμένους τείνει να έχει εξαντληθεί. Είναι όμως έτσι; Είναι ήδη ξεκαθαρισμένες οι σχέσεις ΕΤ και θρησκείας οριστικά και αμετάκλητα; Ήταν έτσι από την αρχή; Προτού λοιπόν προχωρήσουμε, σκόπιμο κρίνεται να εξεταστεί ή να γίνει απόπειρα ορισμού των δύο αυτών εννοιών, ποιο δηλαδή είναι το εννοιολογικό τους φάσμα και εάν υπάρχει νοηματική, εννοιολογική ή άλλη συγγένεια μεταξύ τους. Έπειτα, δεδομένης της ευρύτητας του θέματος και του περιορισμένου χρονικού εύρους του αποψινού πονήματος σκόπιμο κρίνεται να πραγματοποιηθεί έπειτα μια ιστορική και βιβλιογραφική επισκόπηση των σχέσεων θρησκείας και ΕΤ με ιδιαίτερη εστίαση στις απαρχές του Ετ., συγκεκριμένα το 18ο και τις αρχές του 19ου αιώνα. Έπειτα, πραγματοποιείται μια εξειδίκευση και μια περαιτέρω εστίαση για την Ελλάδα των δύο τελευταίων αιώνων, μέσα από επίσημα γραπτά τόσο της Ορθόδοξης Εκκλησίας στα πλαίσια της κρατούσας και παραδοσιακής θρησκείας του Νεοελληνικού κράτους και των Νεοελλήνων, όσο και ειδικών επί του θέματος αλλά και από επίσημα χείλη του ΕΤ. Τέλος, ακολουθεί επιλογική επισκόπηση τού όλου θέματος και προοπτικές μελέτης που ανοίγονται.

Α . Απόπειρα ορισμού των δύο εννοιών.

Και για την περίπτωση του ΕΤ, αλλά και για την περίπτωση της θρησκείας είναι γνωστή η ποικιλία ορισμών που έχουν προταθεί. Για τον ΕΤ διάφοροι ορισμοί, περιεκτικότεροι ή αναλυτικότεροι έχουν προταθεί κατά καιρούς είτε από Τέκτονες συγγραφείς, ιστορικούς ή ιστοριοδίφες, είτε από λογίους γενικότερα της αμυήτου κοινωνίας καθώς αργά ή γρήγορα τους απασχόλησε το φαινόμενο του ΕΤ και η παγκοσμιότητά του. Από το σύνολο των ορισμών επίσης άλλοι είναι εξηγητικοί της ιστορικής του πορείας και καταγωγής, άλλοι είναι περισσότερο φιλοσοφικοί, άλλοι περιγραφικοί της δομής του ή τείνουν να είναι περισσότερο βιωματικοί.

Εάν θέλαμε να επιλέξουμε ανάμεσα σε κάποιους έναν επικρατέστερο, ή τον περιεκτικότερο αν θέλετε, ίσως να επιλέγαμε τον ορισμό που υπάρχει στο έργο του William Preston χωρίς ακόμα να είμαστε σε θέση να αποφανθούμε οριστικά εάν προέρχεται από την γραφίδα του ιδίου ή από προγενέστερες παραδόσεις και ο οποίος επαναλαμβάνεται στο λήμμα τεκτονισμός της Καθολικής Εγκυκλοπαίδειας στην ανατύπωσή της το 2007 και σε διάφορες τεκτο-

νικές διδασκαλίες διαφόρων βαθμών ως « Ιδιόμορφο σύστημα ηθικής κεκαλυμμένο δι' αλληγοριών και εικονιζόμενο δια συμβόλων ». Σύστημα ηθικής επομένως ο ΕΤ και μάλιστα ιδιόμορφο, στον οποίο ιδιαίτερο ρόλο παίζουν οι αλληγορίες και τα σύμβολα, τα οποία κατά γενική ομολογία χρησιμοποιούνται κυρίως σε κάποια ιδιαίτερα συστήματα τελετουργιών από τους τέκτονες, τα τυπικά. Σύμφωνα μάλιστα με μελετητές διαχρονικά της χρήσης της τελετουργίας στους πολιτισμούς που ανέπτυξε ο άνθρωπος στη γη, η τελετουργία και το τυπικό “ διδάσκουν ό, τι δεν μπορεί αλλιώς να διδαχθεί ” κατά συνέπειαν και σε ένα μεγάλο βαθμό το ίδιο κάνει και ο ΕΤ. Προεκτείνοντας εννοιολογικά αυτό τον ορισμό, θα λέγαμε, και αποτελεί, και όχι άδικα ίσως, κοινό τόπο των ερευνητών ΕΤ διαχρονικά ότι η συμβολική και η σημειολογία ως επιστήμες οφείλουν πολλά στον ΕΤ ή μάλλον τη πρωταρχική αιτία υπάρξεώς τους.

Από την άλλη, αρκετοί είναι οι ορισμοί που έχουν προταθεί για την έννοια θρησκεία. Δεν υπάρχει συμφωνημένος γενικός ορισμός του τι είναι θρησκεία, οι διάφοροι ορισμοί είναι είτε ουσιοκρατικοί δηλαδή τι είναι στην ουσία της θρησκεία και τι όχι, είτε αιτιολογικοί είτε περιγραφικοί.

Οι δυσκολίες έγκεινται επίσης στην αποδοχή του τι καθιστά κάτι θρησκευτικό και τι όχι. Ένα κοινό σημείο όλων των ορισμών είναι ότι προσπαθούν να συνδέσουν τον άνθρωπο με υπερφυσικά φαινόμενα ή οντότητες ή με τη γενεσιουργό αρχή του κόσμου, το Θεό των διαφόρων μονοθεϊστικών θρησκειών ή τους θεούς των πολυθεϊστικών, ενώ πολλοί υποστηρίζουν ότι γύρω από αυτό τον κεντρικό άξονα οικοδομούνται συστήματα ηθών, συμπεριφορών, απόψεων, καθημερινών πρακτικών, ιερών κειμένων, τόπων κλπ.

B. Απαρχές του συμβολικού ΕΤ

Από την άλλη είναι γνωστή η παράδοση, ή μάλλον κάποιων από τις παραδόσεις περί συγγένειας του ΕΤ από διάφορες προγενέστερες οργανώσεις που είτε ανήγειραν είτε διακοσμούσαν είτε λάμπρυναν είτε εξωραΐζαν δημόσια κτήρια, μεταξύ των οποίων και η ναοδομία. Σώζονται μάλιστα και αρχαίες σχετικά συστάσεις προς τους ΕΤ για σεβασμό του θείου και για την ανάγκη ευσέβειας, όπως για παράδειγμα στο *regius roem* του 1310 αλλά και σε εσωτερικούς κανονισμούς συντεχνιών που προέρχονται από τη Γερμανία του 15ου αιώνα, που δείχνουν ότι οι θρυλούμενες αυτές προγονικές οργανώσεις του θεωρητικού ΕΤ έδιναν ιδιαίτερο βάρος στην ευσέβεια των μελών τους.

Επιπλέον, στο πρώτο κύμα των επίσημων διακηρύξεων του τι είναι ΕΤ γνωστών στους ΕΤ με τον όρο Συντάγματα του Άντερσον ή αρχαία οριοθέσια ότι ‘απαραίτητη προϋπόθεση για την εισδοχή στην συντεχνία είναι η πίστη στο Θεό των θρησκειών με τον τίτλο ΜΑΤΣ, καθώς και στην αθανασία της ψυχής’. Ο Άντερσον μάλιστα, μάλλον το *corpus* των οριοθεσιών με το όνομά του, προειδοποιεί ότι δεν νομίζει να είναι κάποιος ελευθεριάζων άθρησκος τόσο ανόητος ώστε να μην πιστεύει στο θεό ή στην αθανασία της ψυχής. Κρίνεται σκόπιμο εδώ να προστεθούν ελάχιστα βιογραφικά γι' αυτόν. Γεννημένος στο Aberdeen στα 1679, με ανώτερες σπουδές στο ομώνυμο πανεπιστήμιο, αναγορεύεται αιδεσιμώτατος της πρεσβυτεριανής εκκλησίας της *Swallow street* της περιοχής Πικαντίλυ ανήκοντας στην αυστηρή καλβινιστική πλευρά της αγγλικανικής εκκλησίας, και ήταν αυτός που κατά τον Desaguliers χρεώθηκε από την Μεγάλη Στοά της Αγγλίας στις 29-09-1721 να προβεί σε συμπύλημα της ιστορίας των καθηκόντων και των κανονισμών των ΕΤ από προγενέστερους αιώνες, κάτι που ολοκλήρωσε και παρουσίασε προς έγκριση στις 27-12-1722 και με τροποποιήσεις και προσθαφαιρέσεις για την πατρότητα των οποίων η τεκτονική έρευνα δεν έχει αποφανθεί πλήρως το έργο αυτό τυπώθηκε για πρώτη φορά τον Ιανουάριο του 1723.

Κατά συνέπεια, κρίνεται ως ιδιαίτερα άξιο λόγου το γεγονός ότι η Μεγάλη Στοά της Αγγλίας εμπιστεύτηκε το συμπληρωματικό αυτό έργο σε έναν ιερωμένο, κάτι που υποδηλώνει ευθύς εξαρχής και τις αγαθές a priori προθέσεις του ΕΤ έναντι της θρησκείας.

Από εκεί μέχρι το 1738, 28-4, και την πρώτη καταδίκη του ΕΤ με την παπική βούλα *In eminenti apostolatus specula* από τον Κλήμη το 12ο η πορεία φαίνεται δυσερμήνευτη, φωτίζεται ωστόσο από το γεγονός της ίδρυσης στη Ρώμη στα 1737 στοάς φιλικά προσκείμενης προς τους Stewart και τον Ιάκωβο το 2ο, τελευταίο καθολικό βασιλιά της Αγγλίας που αντικαταστάθηκε από την δυναστεία του Αννόβερου στα 1688 και πέθανε στα 1701 στην Γαλλία. Μάλιστα, η αιτιολογία της καταδίκης του ΕΤ παραμένει αμφιλεγόμενο σημείο ακόμη και σήμερα καθώς στο λεκτικό αναφέρεται ότι ο ΕΤ καταδικάζεται ως μυστική εταιρεία και “για άλλους λόγους δίκαιους και εύλογους γνωστούς σε όλους” χωρίς μέχρι σήμερα να έχει διευκρινιστεί η αιτιολογία αυτή μέχρι σήμερα (δηλαδή ποιοι είναι αναλυτικά αυτοί οι γνωστοί λόγοι της καταδίκης του ΕΤ).

Για μας τους Έλληνες, έχουμε υποψίες και πληροφορίες για ύπαρξη στοάς στο Γαλατά της Κωνσταντινουπόλεως από το 1677, που μένει να επιβεβαιωθούν, με το όνομα Κονιάται του Γαλατά, οι οποίοι αφορίστηκαν από τον Πατριάρχη Παΐσιο μεταξύ του 1744 και 1748 με πατριαρχικό γράμμα κατά τις ασφαλέστερες πληροφορίες, ενώ υπάρχουν ενδείξεις για συμμετοχή και μύηση Ελλήνων σε μασσαλιώτικη στοά του Γαλατά από τις αρχές του 18ου αιώνα, το *Ordre de la Grappe*. Φαρμασόνι, φραμασόνι και μουρατόροι αποκλήθηκαν από τον Πατριάρχη Καλλίνικο οι αναβαπτιστές οπαδοί του αντιπάλου του Πατριάρχη Κυρίλλου χωρίς να γνωρίζουμε αν αυτό αποτελεί μεταφορική υποτίμηση των αντιπάλων του Καλλίνικου κυριλλικών ή αν πράγματι ήταν και μνημένοι τέκτονες. Οι κολλυβάδες αγιορείτες αποκλήθηκαν από τους αντιπάλους τους επίσης φραμασόνι/φαρμασόνι γύρω στα 1759, κάτι που μας εγείρει τον ίδιο προβληματισμό, αν δηλαδή μέλη τους είχαν μνηθεί στον ΕΤ ή απλά αποτελεί μεταφορικό χαρακτηρισμό των κολλυβάδων ή κάποιων από αυτούς.

Ο πρώτος απολογητής του ΕΤ θεωρείται ότι είναι ο λόγιος του διαφωτισμού πρωτοπαπάς της Ζακύνθου θεολόγος και ποιητής, θαμμένος στον Άγιο Νικόλαο του Μώλου Αντώνιος Κατήφορος. 1685-1763, ο οποίος συνέταξε μάλλον στην Βενετία απολογητικό έργο του ΕΤ χωρίς να είναι ΕΤ αλλά και χωρίς αυτό να επιβεβαιώνεται καθώς είναι αμάρτυρο.

Κατά πληροφορίες συναντήθηκε με τον Άγγλο πρόξενο στο Χαλέπι και ΕΤ Drummont στην Ζάκυνθο στα 1745, και δέχθηκε να μνηθεί στον ΕΤ, όπως μαρτυρεί ο ίδιος ο Drummont.

Ένας από τους μαθητές του Κατήφορου είναι και ο Ευγένιος Βούλγαρης, ο πρώτος διορισμένος διευθυντής της Αθωνιάδας Σχολής στο Άγιο Όρος, μετέπειτα επίσκοπος Χερσώνος και από τις μεγάλες μορφές του νεοελληνικού διαφωτισμού. Χωρίς να υπεισέλθουμε σε λεπτομέρειες, διορίστηκε εκεί από τον Πατριάρχη Κύριλλο τον 4ο. Αποχώρησε από την Ελλάδα στα 1763, χρονιά κατά την οποία η Μεγάλη Αικατερίνη της Ρωσίας αναγορεύτηκε επίσημη προστάτιδα του ΕΤ συγκεντρώνοντας πλήθος τεκτόνων στην αυλή της και τούτο μέχρι το 1788. Ο ίδιος συνδέθηκε πολύ με το Βολταίρο όντας μεταφραστής του ενώ φαίνεται να συνδέθηκε ιδιαίτερα με διάφορους ΕΤ της αυλής της Αικατερίνης πέφτοντας σε δυσμένεια μόνο όταν η Αικατερίνη άλλαξε πολιτική για τον ΕΤ πιεζόμενη από συντηρητικούς κύκλους στη Ρωσία, κάτι που επηρέασε την στάση του Οικ. Πατριαρχείου και του Φαναρίου στο θεσμό από την εποχή του Πατριάρχη Σωφρονίου.

Μεταγενέστερα, στις αρχές του 19ου αιώνα, υπόνοιες για ιδιαίτερη σχέση με τον ΕΤ ή και τη ΦΕ ή και άλλες μυστικές οργανώσεις της εποχής έχουμε από πλευράς ιερωμένων για τον Ουγγροβλαχίας Ιγνάτιο, το Γρηγόριο Δικαίο ή Παπαφλέσσα, τον εθνομάρτυρα Πατριάρχη Γρηγόριο τον 5ο, τον Άνθιμο Γαζή, ο οποίος έγινε προϊστάμενος το 1796 του ναού της ελλη-

νικής κοινότητας στη Βιέννη, πόλη στην οποία ίδρυσε τεκτονική στοά ο Αλ. Μαυροκορδάτος, ο επονομαζόμενος Φιραρής, ήδη από το 1777, και μάλιστα ελληνόφωνη στοά, για τον Παλαιών Πατρών Γερμανό. Η σουλτανική απαγόρευση του τεκτονισμού που συνέβη για πρώτη φορά στα 1753, είναι φυσικό να επέδρασε στις μαρτυρίες που διαθέτουμε σήμερα για διάφορα πρόσωπα. Ο ΕΤ, ως μυστική εταιρεία, προφανώς αποσκοπούσε στην προστασία των μελών του έναντι της αμυήτου κοινωνίας, επομένως η σιγή πηγών γύρω από την τεκτονική ιδιότητα κάποιων ιστορικών προσωπικοτήτων, και δη ιερωμένων, ήταν κάτι το απαραίτητο. Εάν απουσιάζουν από τις πηγές τεκτονικά διαβατήρια, μήσεις, τεκτονικά έγγραφα, δεν σημαίνει ότι δεν υπήρξαν ποτέ. Επομένως υποθέσεις για την τεκτονική ιδιότητα κάποιων προσώπων δεν επιβεβαιώνονται μεν, αλλά δεν απορρίπτονται ιστορικά εξίσου, και τούτο λόγω του ιδιόμορφου χαρακτήρα του ΕΤ ως μυστικής εταιρείας. Θα φέρω δυο μόνο χαρακτηριστικά παραδείγματα, το πρώτο από την Αίγυπτο και το 1875. Τυχαία σε αναδίφηση μου στα αρχεία της Μεγάλης Ανατολής της Γαλλίας στο Παρίσι και στα έγγραφα της αλληλογραφίας που διατηρούσε η Μεγάλη Γραμματεία ανακάλυψα την ίδρυση ελληνικής γαλλόφωνης στοάς στο Κάιρο στα 1869 με τίτλο *Regeneration de la Grèce*, Αναγέννηση της Ελλάδος, στον ιδρυτικό χάρτη της οποίας υπήρχε σαφής αναφορά στα εθνικά ιδεώδη και στην οποία μνήθηκε το 1875, και υπάρχει σχετικό γλαφυρό πρακτικό, ο γενικός αρχιερατικός επίτροπος του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας αρχιμ. Βικέντιος. Δεύτερο παράδειγμα, στο φάκελο που τηρείται στα αρχεία της Αυστρίας και προέρχεται από αναφορές της αυστριακής αυτοκρατορικής αστυνομίας υπόψη του τότε αυτοκράτορα Ιωσήφ ο υποφάκελος του Ρήγα Φεραίου εντοπίζεται στον ίδιο φάκελο με αναφορές για 6 ελληνικής καταγωγής τέκτονες της Βιέννης, μελών διαφόρων στοών την ίδια χρονική στιγμή που προϊστάμενος του ελληνικού ναού της Βιέννης ήταν ο Άνθιμος Γαζής συνδεδεμένος όπως υπάρχουν ενδείξεις υπόγεια με το Φιραρή, τον ιδρυτή της ελληνόφωνης στοάς της Βιέννης. Μια τρίτη πληροφορία μου περιήλθε τυχαία πρόσφατα από τη Βιέννη. Υδραυλικός που τακτοποιούσε βλάβη στο διαμέρισμα του πρ. Μητροπολίτη Αυστρίας κυρού Μιχαήλ ανακάλυψε όλως τυχαίως και απροσδόκητα περιζώματα και διπλώματα του Μητροπολίτου τα οποία φωτογράφησε και ενεχείρισε *post mortem* αργότερα σε μελετητή του νεοελληνικού πολιτισμού και διδάκτορα του Παν/μίου Βιέννης από τον οποίο προσπαθώ να τα αποσπάσω για πολλούς λόγους. Τα δυο τελευταία παραδείγματα μαρτυρούν ακριβώς τη “διακριτικότητα”, την οποία ο ΕΤ στον ευρύτερο ελληνισμό επιφυλάσσει στα μέλη του και ιδιαίτερα στους ιερωμένους της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Αυτά και πολλά άλλα δείχνουν τις αγαθές σχέσεις μεταξύ της ορθόδοξης εκκλησίας διαχρονικά με τον ΕΤ, σε αντίθεση με όσα συνέβαιναν στην καθολική εκκλησία, με την εμφάνιση αντιτεκτονικών έργων, τη σπύλωση και την κηλίδωση των τεκτόνων και τις διαδοχικές καταδίκες του ΕΤ που δεν κρίνεται σκόπιμο επί της παρούσης να αναλυθεί η αιτιολογία τους, που ιστορικά είναι πολλαπλή. Αντίθετα, στην καθ’ ημάς Ανατολή, παρατηρείται μια περίεργη διαχρονική συσχέτιση μεταξύ ιερωμένων ή ανώτερων στελεχών της Εκκλησίας που είτε ήταν συντηρητικοί παραδοσιακά είτε είχαν ιδιαίτερες σχέσεις με τον καθολικισμό και οι οποίοι διάκεινταν από ανοιχτά εχθρικά προς τον ΕΤ έως ελαφρά αρνητικά. Στην συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων, οι σχέσεις της Ορθόδοξης Εκκλησίας με τους ΕΤ ήταν από ένθερμες έως ανεκτές ενώ από την ίδρυση της Μεγάλης Ανατολής και μετέπειτα ΜΣΤΕ το 1867 παρατηρείται συμπίεση του ΕΤ και της Εκκλησίας στην εκπλήρωση προαιώνιων εθνικών ιδεωδών ιδιαίτερα προς την Ανατολή. Στην πορεία αυτή συγκρατούμε τα ονόματα των Μητροπολιτών Σμύρνης Χρυσοστόμου, Φωτίου Αλεξανδρείας, Ιωακείμ του Γ του Μεγαλοπρεπούς, του αρχιμ. Νικάνωρ Κανελλόπουλου του Αρχιεπισκόπου και μετέπειτα

Πατριάρχου Μελετίου Μεταξάκη, του Πατριάρχου Αθηναγόρου, του Πατριάρχου Βασιλείου του Γ. Η νεκρολογία του τελευταίου ως ΕΤ μάλιστα από τις στήλες της Καθημερινής το 1930 και η ανοικτή post mortem ομολογία για την τεκτονική του ιδιότητα, φαίνεται να ενεργοποίησε ιδιαίτερα αντανακλαστικά στην Εκκλησία της Ελλάδος, ενώ το 1930 η Ιερά Κοινότης του Αγίου Όρους, για λόγους ενοριακής γεωστρατηγικής και για να πιέσει τον Πατριάρχη Μελέτιο Μεταξάκη να αναγνωρίσει συνοσθόδοξη ρωσοκρατούμενη κοινότητα του Καΐρου καταδίκασε τον τεκτονισμό. Το 1933, ως είναι γνωστό, η Εκκλησία της Ελλάδος καταδίκασε τον ΕΤ ως θρησκεία, και κήρυξε το ασυμβίβαστο των δύο ιδιοτήτων, ΕΤ και Ορθοδόξου, αφού πρώτα είχε παραγγείλει γνωμάτευση στην Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και όταν της διαβιβάστηκε η αρνητική της Θεολογικής Σχολής γνωμάτευση για τον ΕΤ ως θρησκεία, η Ιερά Σύνοδος την απέρριψε συμπαρατασσόμενη με την γνωμάτευση του καθ. Μπρατσιώτη, ο οποίος μόνος και αναρμόδιος ακαδημαϊκά, ως καθηγητής της Εισαγωγής στην Παλαιά Διαθήκη και όχι της Δογματικής, υπέβαλε τότε ξεχωριστό υπόμνημα, αλλά προειδοποίησε την Ιερά Σύνοδο για την ανάγκη αγαθών σχέσεων μεταξύ ΕΤ και Εκκλησίας της Ελλάδος.

Επίλογος.

Από το 1933 έως σήμερα, η Εκκλησία της Ελλάδος τηρεί μια αδικαιολόγητη ιδιόμορφη στάση έναντι του ΕΤ. Και τούτο όταν μεγάλες μορφές της παγκοσμίου φιλοσοφίας όπως ο Μπερντιάεφ, δάσκαλος του Ντοστογιέφσκι και φιλόσοφος που επέδρασε σημαντικά στη ρωσική θεολογική σκέψη του 20ού αιώνα (λ.χ. στους Μπουλγκάκωφ, Φλωρόφσκυ, Εβδοκίμωφ), υποστήριξε ανοιχτά ότι το μόνο άξιο λόγου φιλοσοφικό ρεύμα των τριών τελευταίων αιώνων είναι ο ΕΤ. Ενώ πολλοί ακόμη και ανώτατοι κληρικοί έχουν λαμπρύνει κοιλάδες και δεβίρ των εργαστηρίων μας, μια σχετική σιγή και μια περίεργη εμμονή στην βεβιασμένη και εκβιαστική ιστορικά εν πολλοίς απόφαση της Ιεράς Συνόδου του 1933 κόντρα στις γνωματεύσεις της θεολογικής σχολής, που συνοδευόταν και από μια υποβάθμιση επίσημης απάντησης εκ μέρους των τεκτόνων, με την εξαίρεση απάντησης της Μ. Ανατολής τότε και του Υπάτου Συμβουλίου που δημοσιεύθηκε στον Πυθαγόρα-Γνώμονα το 1933, στοχοποίησαν και ενοχοποίησαν τον ΕΤ. Η κορύφωση ήλθε τα χρόνια της κρίσης μετά το 2009 και την εμφάνιση ακραίων φωνών μελών της Εκκλησίας που στοχοποίησαν και θεώρησαν τον ΕΤ ως πηγή κάθε κακού της ελληνικής κοινωνίας, αναφέροντας για παράδειγμα τον Μητροπολίτη Πειραιώς.

Ως απάντηση, το 2013 εξεδόθη επίσημη τότε ανακοίνωση του τότε Μ. Δ. της ΜΣΤΕ Ενδοξοτάτου και Κρατ. Αδ. Βουργίδη Νικολάου η οποία αποτελεί και την πληρέστερη απάντηση που εξεδόθη ποτέ από επίσημα τεκτονικά χείλη και αφορά τις σχέσεις ΕΤ και θρησκείας και αξίζει να την παραθέσουμε εξ ολοκλήρου, καταθέτοντας και την ταπεινή προσωπική μας άποψη πως αν μη τι άλλο ο ΕΤ βοηθά και συνδράμει τους πιστούς όλων των δογμάτων και θρησκείων να εκτελούν καλύτερα τα θρησκευτικά τους καθήκοντα, όποια κι αν είναι αυτά. Από της ιδρύσεως του Τεκτονισμού, οι Ταγοί του, άνθρωποι ανωτάτης παιδείας και πνεύματα γιγάντια, συνεκέντρωσαν το απαύγασμα της ανθρωπίνης λογικής και σοφίας και εδημιούργησαν το Τεκτονικό σύστημα, το οποίο κατέστη διανθρώπινο και Παγκόσμιο. Ένα θεσμό εις τον οποίο υπάρχει ένας εσωτερισμός από παλλόμενη ανωτερότητα, που κατέκτησε με τον καιρό όλο τον ανώτερο πνευματικά κόσμο της Ευρώπης αρχικά και των άλλων Ηπείρων αργότερα.

Ο Τεκτονισμός δεν είναι θρησκεία ως αβασίμως ισχυρίζεται ο Μητροπολίτης Πειραιώς, αλλά Θεσμός φιλοσοφικός, προοδευτικός και φιλανθρωπικός, που επιδιώκει σταθερά την

δημιουργία μίας ανθρώπινης Κοινωνίας, εις την οποίαν θα λειτουργούν οι αρχές της Ελευθερίας, της Ισότητας και της Δικαιοσύνης.

Προτείνει στα μέλη του, ως μέλη του Κοινωνικού συνόλου, να χαλιναγωγούν τα πάθη τους, να εξαλείφουν τις αντικοινωνικές τους τάσεις με την συνεχή παιδεία του εαυτού τους, και να διορθώνουν όσο είναι δυνατόν τις ατέλειές τους.

Σ' αυτήν την συνολική ανθρώπινη προσπάθεια, για ένα καλύτερο αύριο, βοηθάει ο Τεκτονισμός.

Μεθοδεύει την ανθρώπινη ψυχοηθική ανάπτυξη σε παγκόσμια κλίμακα, μία πανανθρώπινη δηλαδή ενότητα, στην οποία θα υπάρχει ισότητα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

Προτρέπει τα μέλη του, με την συνεχή άσκηση της αρετής, να πράττουν το « καλόν απολύτως » .

Διδάσκει την σωφροσύνη και τη δικαιοσύνη, την επιείκεια, την ανοχή και την αγάπη προς τον συνάνθρωπο, ανεξαρτήτως φυλής, χρώματος, εθνικότητας, θρησκείας, κοινωνικής θέσης και γλώσσας. Αυτή είναι η βάση της τεκτονικής ηθικής.

Αυτή την διά βίου τελειοποίηση των μελών του, επιδιώκει ο Τεκτονισμός και κηρύσσει το της Εκκλησίας μας παράγγελμα «ό συ μισείς, ετέρω μη ποιήσεις», προσθέτοντας εις αυτό και το «πράττε εις τους άλλους πάν ότι καλόν επιθυμείς και ούτοι να πράττουν εις σε», που είναι η πιο υψηλή ηθική αξία γιατί είναι θεμέλιο κάθε ανθρώπινης κοινωνίας και εκφράζει το νόμο της αμοιβαιότητας, τον «χρυσούν κανόνα» της ηθικής.

Ο Τεκτονισμός αποσκοπεί την ηθική και πνευματική βελτίωση των μελών του, διά της αυτογνωσίας, της έρευνας της Αλήθειας, της Αλληλεγγύης και της εφαρμογής των Αρχών της Τεκτονικής Ηθικής.

Εργάζεται αδιαλείπτως υπέρ της προόδου και της ηθικής και πνευματικής ανορθώσεως της Ανθρωπότητας διά της ειρηνικής και βαθμιαίας ανυψώσεως του Ατόμου.

Θεωρεί ως ύπατο αγαθό την ελευθερία της σκέψεως και της συνειδήσεως.

Για τον Τέκτονα η αφοσίωση εις την οικογένεια, ο σεβασμός προς τους κοινωνικούς θεσμούς, η αγάπη προς την πατρίδα και η τήρηση των καθηκόντων του πολίτη, είναι ιερά.

Πλέον των ανωτέρω, βασική επιδίωξη του τέκτονα είναι η αγάπη την οποία οφείλει προς όλους τους ανθρώπους, μέσα στο πνεύμα της παγκοσμίου αδελφότητας και δικαιοσύνης, όπως την δίδαξε ο Θεάνθρωπος Χριστός.

Ο Τεκτονισμός πιστεύει ακλόνητα στην ύπαρξη του Θεού, αλλά δεν προβάλλει συγκεκριμένο Θεό, γιατί ο Θεός είναι υπεράνω του λογικού, η δε προσέγγισή του, προϋποθέτει υπέρβαση και θρησκευτική πίστη εκάστου ατόμου, στις οποίες δεν παρεμβαίνει ο Τεκτονισμός.

Ο Θεός είναι υπερνοητός, άρρητος και μοναδικός στο Σύμπαν, είναι ο Πλάστης και Δημιουργός του Παντός. Για τον λόγο αυτό ο Τεκτονισμός τον αποκαλεί, απρόσωπα, Μεγάλο Αρχιτέκτονα του Σύμπαντος, προκειμένου, απλά, να μπορούν να συνεννοούνται όλοι οι Τέκτονες μεταξύ τους, ανεξάρτητα από το επί μέρους θρήσκευμά τους και να αποφεύγονται συζητήσεις και προστριβές που απορρέουν από την πίστη του καθενός σε θρησκευτικό δόγμα. Οι ανά τον κόσμο Τέκτονες, στην συντριπτική πλειοψηφία τους είναι στο θρήσκευμα πιστοί Χριστιανοί (Ορθόδοξοι, Καθολικοί, Διαμαρτυρόμενοι). Πιστεύουν στον Θεό και την διδασκαλία της Αγάπης του Θεανθρώπου Χριστού, δεν εμπλέκονται όμως σε θρησκευολογικά θέματα, εφ' όσον, ο Τεκτονισμός «αυστηρώς αποκλείει πάσαν συζήτηση επί θρησκευτικών ζητημάτων και δεν συμμετέχει των επ' αυτών αγώνων», ούτε εμπλέκουν ή συγχέουν την θρησκευτική πίστη τους με την ενασχόλησή τους με τον Τεκτονισμό.

Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΣ, μέσα στην παγκοσμιότητά του, παρακολουθεί τις τροπές και τις εκτροπές της ιστορίας, τα δεινά και την οδύνη των συγχρόνων συνανθρώπων μας, την

βία, την κατάχρηση εξουσίας, την πείνα, την ανάγκη, την απαιδευσία, τον πόλεμο. Και συμπάσχει, προσπαθώντας να συμβάλει, έστω και αφανώς, στην βελτίωση της ανθρωπότητας και στην μελλοντική Κοινωνική συνομάδωση.

Ο Τεκτονισμός θεωρεί, ότι «ο άνθρωπος είναι κάτι περισσότερο από ότι αυτός μπορεί να γνωρίζει για τον εαυτό του, είναι το όν που έρχεται σε σχέση με τον Θεό», είναι δυνάμει εικόνα Θεία, με ψυχή και πνεύμα, που έχει τη δυνατότητα να ομοιωθεί με τον Θεό, αφού άλλωστε ο άνθρωπος είναι δημιούργημα / ποίημα του Θεού. Γι' αυτό και ο Τεκτονισμός, με την διδασκαλία του, ωθεί τον άνθρωπο να αγωνίζεται έως ότου επιτύχει την εσωτερική μεταστροφή, προκειμένου να επανεύρει τον «απολεσθέντα λόγο» και να κατακτήσει την αρετή.

Η τεκτονική ενασχόληση διατηρεί τον Τέκτονα σε διαρκή εγρήγορση, πνευματική και ψυχική, που ισχυροποιεί την έμφυτη έφεση του ανθρώπου για βελτίωση. Ενισχύει τις ατομικές διεργασίες του χωρίς να τις περιορίζει μέσα σε προκαθορισμένα δογματικά πλαίσια. Επομένως, δεν μπορεί ο Τεκτονισμός να προσφέρει κανενός είδους «λύτρωση» και μάλιστα «με το λογικό».

Με τον ορθό λόγο, ο Τέκτων μπορεί να κατανοήσει τον εαυτόν του, στην συνέχεια τον συνάνθρωπο, και τελικά, το συμπαντικό περιβάλλον του. Πρόκειται για μια στροφή του πνεύματος προς τα εντός υπό μορφήν αυτογνωσίας και, κυρίως, προς τα εκτός του ατόμου συμβαίνοντα, ώστε αυτό να προσαρμόσει αρμονικά την επίγεια ζωή του προς τα συμβατικά και τα αισθητά.

Όμως, «λύτρωση» που προσφέρουν οι θρησκείες, δεν ζήτησε να προσφέρει ούτε διακηρύσσει ο Τεκτονισμός. Η λύτρωση προϋποθέτει μία εσωτερική εμπειρία της ψυχής που σχετίζεται με το «επέκεινα» και επιτυγχάνεται χάρη στην θρησκευτική «πίστη». Με αυτήν, ο άνθρωπος υπερβαίνοντας το λογικό και την εμπειρία των αισθήσεων, αποκαλύπτει και ταυτίζεται με τον Θεόν, η Ουσία του Οποίου δεν μπορεί να προσδιορισθεί με μόνη την διάνοια και τον ορθό λόγο.

Ο Τεκτονισμός, αποτελεί ανθρώπινη προσπάθεια που στηρίζεται στη βούληση του ατόμου να αυτοβελτιωθεί, επιθυμία, η οποία είναι προϊόν της διανοίας του. Η βαθμιαία και διαχρονική αυτοβελτίωση και τελειοποίηση του Τέκτονα περιλαμβάνει την προϊούσα αύξηση του πνευματικού του φωτός. Η αύξηση αυτή αφορά το ίδιο το άτομο, εξαρτώμενη από τις ατομικές δυνατότητές του και όχι από τη θρησκευτική κατήχηση, ούτε από τη μυστηριακή απόκτηση της Θείας Χάριτος, που αποτελεί πράγματι ψυχική λύτρωση παντός πιστού θρησκευομένου.

Όπως ήδη είναι γνωστόν στον Μητροπολίτη Πειραιώς, ο Τεκτονισμός μη όντας θρησκευτική οργάνωση ή θρήσκευμα, δεν πραγματοποιεί θρησκευτικές συνάξεις, ούτε ασχολείται να τιμήσει τον Θεόν με τελετουργίες και λατρευτικά αντικείμενα. Ο κάθε τέκτονας λατρεύει τον Θεόν εκτός Τεκτονικών Εργαστηρίων σε θρησκευτικούς ναούς, οι οποίοι εκπροσωπούν το επί μέρους θρήσκευμά του και, βέβαια, οι Έλληνες Τέκτονες, στην συντριπτική τους πλειοψηφία λατρεύουν τον εν Τριάδι αληθινόν Θεόν στους Ναούς της Ορθόδοξης Ελληνικής Εκκλησίας.

Ο Τεκτονισμός, μη όντας θρησκευτικό βίωμα, και «απορρέων εκ του ορθού λόγου», δεν επιδιώκει με τα εντός των Στόων δρώμενα, ούτε την λατρεία του Θεού ούτε την λύτρωση των μελών του. Έχοντας ξεκινήσει, όμως ο Θεωρητικός Τεκτονισμός από την Χριστιανική Ευρώπη, είναι εύλογο να πρόσκειται προς τον Θεό της Αγίας Γραφής και να είναι επηρεασμένος από την Χριστιανική παιδεία, η οποία επικρατούσε στην Δύση κατά τον 18ο αιώνα. Έτσι, μερικές φορές, ορισμένα από τα δρώμενα εντός των Τεκτονικών Στόων, μπορούν να

θυμίζουν ενεργήματα της Χριστιανικής θρησκείας που αποσκοπούν στον εντυπωσιασμό και τη συγκίνηση διά μέσου της εικόνας – πράξης και του ακούσματος – λόγου ή της μουσικής. Ομως, όλα τα τελούμενα στις Τεκτονικές Στοές είναι απολύτως συμβολικά, περιορίζονται στην ενεργοποίηση της σκέψης και του συναισθήματος και αποσκοπούν μόνο στην ηθική αυτοβελτίωση κάθε Τέκτονα, ουδέποτε δε ούτε και κατά διάνοιαν, στην μετάδοση Θείας Χάριτος, όπως συμβαίνει με την τέλεση των Χριστιανικών Μυστηρίων.

Οι Τεκτονικές τελετές δεν έχουν θρησκευτικό χαρακτήρα και αποσκοπούν μόνο στο να «χαράξουν στη μνήμη των Τεκτόνων το καθήκον τους να είναι πάντα επιφυλακτικοί και συνετοί» καθώς επίσης και για να «εκπλήξουν τη φαντασία τους προκειμένου να κατανοήσουν αυτοί ότι η οδός της Σοφίας είναι πλήρης ανωμαλιών». Αδιάψευστο στοιχείο του μη θρησκευτικού χαρακτήρα του Τεκτονισμού είναι ότι τα Τυπικά του χαρακτηρίζουν τα ιστορούμενα ως «μύθους» και τα τελούμενα ως «συμβολικά», που αποσκοπούν στην εμβάθυνση της σκέψης και στην καλύτερη κατανόηση των εκτιθεμένων, χωρίς καμία απολύτως υπέρβαση του ορθού λόγου.

Το γεγονός ότι ο Τεκτονισμός δεν είναι θρησκεία, προκύπτει εκ του γνωστού εις τον Μητροπολίτη Πειραιώς υπομνήματος της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, το οποίο η Ιερά Σύνοδος εξήτησε διά του υπ' αριθμ. 2530/1933 εγγράφου της, επί του από Ιουλίου 1933 σχετικού ερωτήματος της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Εις την γνωμάτευση αυτήν μεταξύ άλλων εκτίθενται και τα εξής:

(1) Αι Αρχαί του Ελληνικού μασσωνισμού διατυπούνται εις το «Σύνταγμα» (ήδη Καταστατικό Χάρτη) και τον «Γενικόν Κανονισμόν της γαληνοτάτης Μεγάλης Ανατολής της Ελλάδος, (ήδη Μεγάλη Στοά της Ελλάδος)» (συνεξεδόθησαν εν Αθήναις, εν β' εκδόσει το 1930) και εις τα «τυπικά των τεκτονικών λειτουργιών και τελετών» (Αθήναι 1924) και, συμφώνως προς τα επίσημα ταύτα κείμενα, δύναται οπωσδήποτε να μορφωθή «επιστημονική» γνώμη περί του Μασσωνισμού παρ' ημίν, εφόσον υπό το φερόμενον ως «μυστικόν» του Μασσωνισμού ουδέν υποκρύπτεται κατά τας διαβεβαιώσεις επιφανών και αξιοπίστων Μασσώνων.

Αποπον δε είναι να εξάγονται θετικά συμπεράσματα περί του Μασσωνισμού εκ συγγραμμάτων ατόμων, φιλικώς ή εχθρικώς προς αυτόν διακειμένων, καθόσον η αυθεντική διδασκαλία μόνον εξ επισήμων κειμένων δύναται να εξαχθή και ουχί εκ μονομερών και υποκειμενικών αντιλήψεων ατόμων. Γνωρίζομε δε εκ της Ιστορίας πόσαι άδικοι κρίσεις και διωγμοί εγένοντο εν τω παρελθόντι κατά θρησκειών, οργανώσεων και ατόμων εξ αφορμής πεπλανημένων προκαταλήψεων και αστηρίκτων κρίσεων.

(2) Ο Μασσωνισμός δεν είναι θρησκευτική οργάνωσις ουδέ σωματείον επιδιώκον θρησκευτικούς σκοπούς. Τούτο καταφαίνεται εκ των εξής.

(α) Κατά το άρθρον 1 του ισχύοντος συντάγματος του Μασσωνισμού «ο ελευθεροτεκτονισμός ίδρυμα φιλοσοφικόν, προοδευτικόν και φιλανθρωπικόν, σκοπόν έχει την έρευναν της αρετής και την αλληλεγγύην», β) διότι εν αυτώ απαγορεύεται «ρητώς πάσα θρησκευτική συζήτησις ή ομιλία επί καθαρώς δογματικών θεμάτων ή περί της προσωπικότητας των ιδρυτών των διαφόρων θρησκευμάτων (Γεν. κανονισμός άρθρον 168), γ) διότι αποκλείονται των τάξεων αυτού γυναίκες, παιδιά, οι μη έχοντες ανεπίληπτον και αγαθήν υπόληψιν ή και επάρκειαν έννομον των πόρων του βίου, ως και οι αμόρφωτοι και οι καταδικασθέντες. (Σύνταγμα, άρθρα 11 και 14), δ) διότι ελλείπουσιν από του Μασσωνισμού ουσιώδη χαρακτηριστικά της εννοίας της θρησκείας και δεν κέκτηται ούτος ιδίαν δογματικήν διδασκαλίαν, ε) διότι, τέλος, από λογικής απόψεως θα ήτο παράλογον να εθεώρει τις ως θρησκευτι-

κὴν ὀργάνωσιν σωματείον, οὐ τὰ μέλη καὶ αὐτὰ τῶν ἀνωτάτων βαθμῶν μένουσιν ἀναποσπάστως συνδεδεμένα πρὸς τὴν θρησκείαν, εἰς ἣν ἀνήκουσιν.

(3) Ὁ Μασσωνισμὸς δὲν ἔχει ἀντιθρησκευτικὸν χαρακτήρα. Τουναντίον ρητῶς τονίζει τὴν πίστιν εἰς Θεὸν καὶ εἰς ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς καὶ αἰωνίαν ζωὴν « το σῶμα ἡμῶν μεταβάλλεται, ἀλλ' ἡ ψυχὴ διαφεύγει τὴν ἐξουδένωσιν» (Τυπικά, σ.72) «ο θάνατος εἶναι ἡ μετάβασις εἰς τὴν αἰωνίαν ζωὴν» (Τυπικά, σ. 69) καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ γίνῃ δεκτὸς ἐν τῇ στοᾷ ἀνδεν δηλώσῃ ἀποδοχὴν τῶν ἀρχῶν τούτων.

(4) Ὁ Μασσωνισμὸς δὲν ἔχει ἀντιθρησκευτικὸν χαρακτήρα. Το ὅτι ἐν αὐτῷ δὲν γίνεται λόγος περὶ ἐιδικῶν χριστιανικῶν δογμάτων εἶναι αὐτονόητον, ἐφόσον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ δὲν περιλαμβάνονται μόνον χριστιανοὶ ἀλλὰ καὶ ἀλλόθρησκοι. Καὶ αἱ τελεταὶ δε τοῦ Μασσωνισμοῦ, παρ' ὅλον τὸν ὡς ἐκ τῶν χρονικῶν συνθηκῶν, ὑφ' ἃς προέκυψαν, μυστικίζοντα καὶ συμβολικὸν χαρακτήρα τῶν, οὐδόλως δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς μυστήρια, ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ χριστιανικοῦ μυστηρίου, ἐφόσον οὐ μόνον δὲν εἶναι ὑποχρεωτικά διὰ τὰ μέλη τοῦ ἀλλὰ καὶ δὲν διδάσκεται ὅτι μεταδίδεται δι' αὐτῶν θεία χάρις. Ὁ ἐλευθεροτεκτονισμὸς οὐ μόνον οὐδόλως συντελεῖ, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, εἰς μείωσιν τῆς πίστεως τοῦ χριστιανοῦ, ἀλλὰ σέβεται ἀπολύτως τὸν Χριστιανισμὸν, τὰ δε μέλη τοῦ καὶ αὐτῶν τῶν ἀνωτάτων βαθμῶν δύναται νὰ εἶναι πιστότατα μέλη τῆς ἐκκλησίας, εἰς ἣν ἀνήκουσιν. Δυνατὸν βεβαίως νὰ ὑπάρχωσι καὶ Μασσῶνοι ἀδιαφόρως ἢ καὶ ἀσυμπαθῶς ἢ ἴσως καὶ ἐχθρικῶς διακείμενοι πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν εὐθύνεται ἡ Μασσωνία, ὡς δὲν εὐθύνεται ἡ ἐκκλησία ἐὰν μεταξύ τῶν μελῶν τῆς καταλέγωνται καὶ μὴ ἀκολουθοῦντες καὶ ἐφαρμόζοντες τὰς ἀρχὰς αὐτῆς ἀν καὶ μὴ Μασσῶνοι.

(5) Καὶ αἱ ἠθικαὶ ἀρχαὶ τοῦ Μασσωνισμοῦ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ἀντιστρατευόμεναι πρὸς τὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Οὐ μόνον αὐταὶ δὲν εἶναι ἀνεξάρτητοι τῆς ἰδέας τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τουναντίον παρίστανται ὡς ἐπιτάγματα τοῦ ἀνωτάτου ὄντος, ὡς φωνὴ Θεοῦ (Πρβλ. Τυπικά, σ. 31 « ο Τέκτων οφείλει νὰ διδάξῃ τὴν θείαν ἠθικὴν, ἥτις συνοψίζεται εἰς τὸ «ὁ σύ μισεῖς ἐτέρω μὴ ποιήσεις» καὶ σ. 35 «Ἀνοιγῆτωσαν τὰ ὠτα σου ὅπως ἀκούσωσι τῆς φωνῆς τοῦ Θεοῦ, ἐντέλλοντος ἀγαπάτε ἀλλήλους». κ.π.α.). Θεμελιώδης ἠθικὴ ἀρχὴ τοῦ Μασσωνισμοῦ, ἐξ ἧς ἀπορρέουσι πάσαι αἱ λοιπαὶ, διακηρύσσεται ἡ ἐξῆς: «Πράττε εἰς τοὺς ἄλλους ὅ,τι θέλεις καὶ οἱ ἄλλοι νὰ πράττωσιν εἰς σε» (Τυπικά σ. 74). Ἡ ἀρχὴ αὕτη εἶναι ὡς γνωστὸν ἡ ἐξαγγελθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κυρίου: «Πάντα οὖν ὅσα ἀν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς, οὗτος γὰρ ἐστὶν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται» (Ματθ. 7, 12). Ὅτι δε ὁ θεσμὸς τῆς ἀγάπης δὲν περιορίζεται ἐν τῷ Μασσωνισμῷ μεταξύ τῶν τῆς Στοᾶς ἀλλ' ἐπεκτείνεται ἐπὶ πάντας, μαρτυρεῖ οὐ μόνον ἡ διαρρηθὴν δήλωσις, καθ' ἣν «θεωρούμεν πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἀδιακρίτως τάξεως καὶ φυλῆς ἴσους πρὸς ἡμᾶς ἀδελφούς ἡμῶν» (Τυπικ. Σελ. 32), ἀλλὰ καὶ ἡ φιλανθρωπία, ἣν ἐξασκεῖ ὁ Μασσωνισμὸς οὐ μόνον πρὸς τὰ μέλη τοῦ ἀλλὰ ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ θρησκείας. Οὕτως ὁ Μασσωνισμὸς οὐ μόνον συντηρεῖ συσσίτια, νυκτερινὰς σχολὰς καὶ ὀρφανοτροφεία, ἀνεὺ οἰασδήποτε προπαγανδιστικῆς ἐνεργείας, ἀλλὰ καὶ ἐνεργὸν ἐπεδείξατο ἐνδιαφέρον κατὰ τε τὸ παρελθόν καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ἡμῶν εἰς πάσας τὰς ἐθνικὰς ἀνάγκας καὶ εἰς πάσας τὰς συμφοράς, αἰτίνας ἐπληξάν τὴν Πατρίδα καὶ τὴν Κοινωνίαν.

(6) Χαρακτηριστικὸν στοιχεῖον τῆς Μασσωνικῆς ἠθικῆς εἶναι καὶ ὁ πόλεμος κατὰ τοῦ υλισμοῦ (πρβ. Τυπικ. σελ. 28, «ἀφαιρεθῆτω ἐνώπιον τοῦ φωτοβόλου ἀστέρος τοῦ Τεκτονισμοῦ ὁ υλικὸς πέπλος, διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ βέβηλος κόσμος σε περιβάλλει». Καὶ σ. 31: «Οἱ Τέκτονες

συνέρχονται ίνα επικρατήσει επί της Γης η βασιλεία του αγαθού». Και σ. 34 - 35 : Ο υιοθετούμενος πρέπει «να καταγίνεται διαρκώς να κατανικά τα πάθη του», και να είναι «πάντα πρόθυμος να θυσιάσει το ατομικόν συμφέρον υπέρ του γενικού». Και σ. 36. «Ηδοναί σου έστωσαν αι της ψυχής και του πνεύματος». Και σ. 37 «Αγάπα την εργασίαν, ήτις είναι φύλαξ των ηθών» κ.π.α).

(7) Και η ελευθερία της ερεύνης, ήν ζητεί ο Μασσωνισμός, έχει και αυτή τα όριά της, εφόσον δεν ανέχεται αθεϊαν – ο εν τω Μασσωνισμώ μουούμενος οφείλει να δηλώση εγγράφως και επί τω λόγω της τιμής του ότι πιστεύει εις τον Θεόν – και επιβάλλει την τήρησιν του ηθικού νόμου.

(8) Εν Ελλάδι δε τουλάχιστον ο Μασσωνισμός ου μόνον δεν υπέθαλψεν αλλ' ουδέ και ηνέχθη επαναστατικές, ανατρεπτικές, αντιθρησκευτικές και αντικοινωνικές ή και απλώς υπεραριστριζούσας τάσεις, αλλά απεδείχθη, ως όλον σωματείον συντηρητικών τάσεων και αρχών. Οτι ο Μασσωνισμός δεν έχει αντιθρησκευτικές, αντιχριστιανικές, και αντικαθεστωτικές αρχάς δύναται να συναχθή ου μόνον εκ των επισήμων κειμένων αυτού αλλά και εκ του ότι, εν τοις κόλποις αυτού καταλέγονται άνδρες ευσεβέστατοι και συντηρητικώτων αρχών, ών πολλοί ου μόνον κατέσχον και κατέχουσιν ανώτατα αξιώματα αλλά και προσέφερον και προσφέρουσι πολυτιμοτάτας υπηρεσίας προς την εκκλησίαν, ήν τινες και πιστότατα υπηρετούσιν».

Οι καθηγητές της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, οι οποίοι συμμετείχαν εις την σύνταξη του άνω υπομνήματος και το οποίο, απέστειλαν προς την Ιεράν Σύνοδον της Ιεραρχίας της Ελλάδος, ήταν οκτώ (8) εκ των πλέον εγκρίτων του Πανεπιστημίου, είναι οι ακόλουθοι :

- 1) Αμίλλκας Αλεβιζάτος, καθηγητής του Κανονικού Δικαίου και της Ποιμαντικής και Ακαδημαϊκός,
- 2) Κωνσταντίνος Διοβουνιώτης, καθηγητής της Δογματικής και Χριστιανικής Ηθικής,
- 3) Νικόλαος Λούβαρης, καθηγητής της Εισαγωγής και Ερμηνείας της Καινής Διαθήκης και Ακαδημαϊκός,
- 4) Δημήτριος Μπαλάνος, καθηγητής της Πατρολογίας και Ακαδημαϊκός,
- 5) Γρηγόριος Παπαμιχαήλ, καθηγητής της Απολογητικής και της Εγκλυκλοπαιδείας της Θεολογίας,
- 6) Βασίλειος Στεφανιδης, Αρχιμανδρίτης, καθηγητής της Εκκλησιαστικής Ιστορίας,
- 7) Γεώργιος Σωτηρίου, καθηγητής της Χριστιανικής Αρχαιολογίας
- 8) Παναγιώτης Μπρατσιώτης, καθηγητής της Εισαγωγής εις την Παλαιά Διαθήκη και της Ερμηνείας εκ των Ο' και Ακαδημαϊκός.

Εκ των άνω καθηγητών, μόνον ο τελευταίος, Παναγιώτης Μπρατσιώτης, εξέφρασε διαφορετική άποψη, την οποία εξέθεσε εις την Ιεραρχία εις την Ιεράν Σύνοδο, με δική του έκθεση, την οποίαν και έκτοτε ακολουθεί η Ιερά Σύνοδος, ενώ ο καθηγητής Νικόλαος Λούβαρης, δεν υπέγραψε το υπόμνημα, ακριβώς λόγω της τεκτονικής του ιδιότητος.

Περαιτέρω, άξιον μνείας, είναι όσα έγραψε, μεταξύ άλλων, ο καθηγητής της Θεολογίας, Δημήτριος Μπαλάνος, στο περιοδικό «Ανάπλασις» 1-15 Ιουλίου 1934 «... δεν εννωώ γιατί θέλουμε να κάνουμε τον Τεκτονισμό θρησκεία με το στανιό. Ακόμη και αν η Μασονία, αξίωνε ότι είναι θρησκεία, καθήκον της Ορθοδόξου Θεολογικής Σχολής θα ήταν να απέκρουε τέτοια ολωσδιόλου αστήρικτη και παράλογη αξίωση, καθόσον η Μασονία, ουδένα των βασικών όρων περιέχει, εκ των οποίων αποτελείται η έννοια της θρησκείας».

Παρά τα ανωτέρω, ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πειραιώς, εξακολουθεί να αρθρογραφεί και να ισχυρίζεται ότι ο Τεκτονισμός είναι θρησκεία, η θρησκεία του Σατανά και οι Τέκτονες Σατανολάτρες.

Δεν καταλαβαίνω, τι ωφελεί την Ορθοδοξία αυτή η μισαλλοδοξία του Μητροπολίτη Πειραιώς προς τον Τεκτονισμό, όταν γνωρίζει ότι στις Τάξεις του εθήτευσαν και θητεύουν προσωπικότητες του πνευματικού, πολιτικού και θρησκευτικού κόσμου, εκ των οποίων σταχυολογώ μόνον τα ονόματα των Ακαδημαϊκών που δημοσιεύονται στο περιοδικό «ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ» τεύχος 102/2012 σελ. 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244 και 245. Ητοι:

1) Εμμανουήλ Εμμανουήλ, χημικός – φαρμακολόγος, καθηγητής από το 1921 της φαρμακευτικής χημείας, πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1949.

2) Ι. Καλιτσουνάκης, καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών στην Αρχαία Ελληνική Φιλολογία, Πρόεδρος της Ακαδημίας.

3) Ανδρέας Ανδρεάδης, καθηγητής της Δημόσιας Οικονομίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

4) Νικόλαος Πολίτης, καθηγητής του Δημοσίου Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Παρισίων, στο Πανεπιστήμιο του Αιξ, στο Πανεπιστήμιο Πουατιέ, Διεθνολόγος, Διπλωμάτης, Αντιπρόσωπος της Ελλάδος στην Κοινωνία των Εθνών, Πρεσβευτής της Ελλάδος στη Γαλλία, πολλές φορές Υπουργός Εξωτερικών.

5) Γεώργιος Ρεμούνδος, μαθηματικός, καθηγητής του Πολυτεχνείου και της Α.Σ.Ο.Ε.

6) Δημήτριος Καμπούρογλου, Πρόεδρος της Ακαδημίας το 1934, λογοτέχνης ιστοριοδίφης, διευθυντής της Εθνικής Βιβλιοθήκης.

7) Διονύσιος Κόκκινος, ιστορικός και λογοτέχνης, συνέγραψε την δωδεκάτομη ιστορία της Επανάστασης του 1821.

8) Δημήτριος Παπούλιας, καθηγητής του Ρωμαϊκού και Αστικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πρόεδρος του Ευαγγελισμού, Ιδρυτής της Αρχαιολογικής Εταιρείας, παγκοσμίου φήμης νομομαθής. Διετέλεσε Μεγάλος Διδάσκαλος της Μεγάλης Στοάς της Ελλάδος.

9) Βασίλειος Κριμπάς, καθηγητής της Ανωτάτης Γεωπονικής Σχολής, Πρύτανης επί σειρά ετών. Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Γεωργίας.

10) Γεώργιος Μαριδάκης, καθηγητής του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, Πρύτανης του Πανεπιστημίου. Μέλος της Επιτροπής συντάξεως του Αστικού Δικαίου. Το 1951 διετέλεσε Πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών.

11) Γεώργιος Κυριάκος, γεωπόνος ειδικός στην αμπελοργία και την οινοποιία. Υπουργός Γεωργίας την περίοδο 1936-1941.

12) Περικλής Θεοχάρης, μηχανολόγος – ηλεκτρολόγος του Ε.Μ.Π., καθηγητής εργαστηρίου αντοχής υλικών του Ε.Μ.Π., καθηγητής Πανεπιστημίου Πενσυλβανίας και Φράμπουργκ, Πρύτανης Ε.Μ.Π. το 1974. Υφυπουργός Παιδείας το 1974. Πρόεδρος της Ακαδημίας το 1982.

13) Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος, Πρόεδρος της Ακαδημίας το 1948. Νομοδιδάσκαλος, καθηγητής του Ρωμαϊκού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Υπουργός Δικαιοσύνης το 1926 και 1932. Διοικητής της Εθνικής Τραπέζης.

14) Χρύσανθος Φιλιππίδης. Ο εκ Τραπεζούντος Μητροπολίτης, Αρχιεπίσκοπος Αθηνών την περίοδο 1938 – 1941. Μεγάλη μορφή της Ιεραρχίας και του Έθνους.

15) Σωτήριος Σκίπης, πολυγραφότατος ποιητής και πεζογράφος.

16) Κωνσταντίνος Παπαϊωάννου, μηχανολόγος – ηλεκτρολόγος, Ομότιμος καθηγητής του Ε.Μ.Π. και του Πανεπιστημίου Αθηνών. Καθηγητής μηχανολογίας Φυσικομαθηματικής Σχολής Πανεπιστημίου την περίοδο 1943-1947. Καθηγητής Θεωρητικής και Εφηρμοσμένης Μηχανικής το 1947. Πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών την περίοδο 1964-1965.

17) Γεώργιος Γεωργαλάς, Τακτικός καθηγητής της γεωλογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

18) Γρηγόριος Κασσιμάτης, Πρόεδρος της Ακαδημίας το 1972, Καθηγητής Αστικού και Εργατικού Δικαίου της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Τακτικός καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Καθηγητής της Παντείου και της Ανωτάτης Βιομηχανικής. Υπουργός σε πολλά Υπουργεία.

19) Δημήτριος Πικιώνης, Πολιτικός Μηχανικός του Ε.Μ.Π. Σπουδάζει γλυπτική, ζωγραφική στο Μόναχο, αρχιτεκτονική στο Παρίσι.

20) Ευάγγελος Παπανούτσος, σπούδασε Θεολόγος στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Διδάκτωρ φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Τυβίγγης, καθηγητής στην Αλεξάνδρεια το 1920, διευθυντής Παιδαγωγικών Ακαδημιών. Γενικός Γραμματεύς Υπουργείου Παιδείας, αναμορφωτής της παιδείας με την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του Γεωργίου Παπανδρέου το 1964.

21) Γεώργιος Μιχαηλίδης – Νουάρος, τακτικός καθηγητής του Αστικού Δικαίου του Πανεπιστημίου Αθηνών.

22) Ανδρέας Ξυγγόπουλος, καθηγητής της Βυζαντινής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, βαθειά θρησκευόμενος προσέφερε πολλά με μελέτες Χριστιανικών Ναών των Αθηνών και της Θεσσαλονίκης.

23) Βασίλειος Κουρεμένος, καθηγητής της Αρχιτεκτονικής στο Ε.Μ.Π. Ιδρυτικό Μέλος της Ακαδημίας Αθηνών.

24) Αγγελος Τερζάκης, διευθυντής δραματολογίας, καλλιτεχνικός διευθυντής και γενικός διευθυντής στο Εθνικό Θέατρο, καθηγητής Δραματολογίας και Ιστορίας του Θεάτρου.

25) Γεώργιος Βέλτσος, δικηγόρος, Εφορος Ακαδημίας Αθηνών, Πρόεδρος Αρχαιολογικής Εταιρείας.

26) Περικλής Βιζουκίδης, νομικός, καθηγητής της Νομικής του Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης. Πρύτανης Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

27) Παναγιώτης Πατριαρχέας, καθηγητής της φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

28) Κάρολος Αλεξανδρίδης, Τακτικός καθηγητής Α΄ Παθολογικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

29) Αλέξανδρος Καββαδίας του Παναγιώτη, Ιατρός, καθηγητής φυσιοθεραπείας στο Πανεπιστήμιο τού Λονδίνου, Πρόεδρος της Βασιλικής Ιατρικής Εταιρείας, Επίτιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

30) Χρυσόστομος Αιμίλιος Κωνσταντινίδης, σπούδασε στην Θεολογική Σχολή Χάλκης, Διδάκτορας των Πανεπιστημίων Ρώμης και Στρασβούργου. Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής Χάλκης. Τιτουλάριος Επίσκοπος Μύρων. Μητροπολίτης Γέρων Εφέσου. Πρόεδρος των Διασκέψεων Ρόδου και Ζαμπελό Γενεύης. Αντιπρόεδρος Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών. Καθηγητής Θεολογικών Σχολών. Μέλος της Διεθνούς Ακαδημίας Θρησκευτικών Επιστημών.

31) Γεώργιος Κοτζιάς του Κωνσταντίνου, καθηγητής Νευροφυσιολογίας του Πανεπιστημίου Κολούμπια, μέλος της Αμερικανικής Ακαδημίας Επιστημών. Και

32) Δημήτριος Γαλάνης του Εμμανουήλ, διεθνούς φήμης ζωγράφος, χαράκτης και ξυλογράφος, καθηγητής της Σχολής Καλών Τεχνών Παρισίων.

Εξ όλων των ανωτέρω, γίνεται κατανοητόν, ότι αδίκως οι Τέκτονες κατηγορούνται από τον Μητροπολίτη Πειραιώς ως άθεοι και Σατανολάτρες, ιδία όταν ούτος γνωρίζει ότι καθ' όλη τη διάρκεια των 200 ετών ιστορίας του εν Ελλάδι Τεκτονισμού, ουδέποτε οι Τέκτονες επέδειξαν αντιθρησκευτικές ή αντιχριστιανικές αρχές. Αντιθέτως, εις τους κόλπους του Τεκτονισμού καταλέγονται άνδρες ευσεβέστατοι και συντηρητικώτατων αρχών, οι οποίοι προσέφεραν και προσφέρουν πολυτιμότες υπηρεσίες εις την Εκκλησία και το Έθνος.

Δ. Τσ.